

**UNIKANIE ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ ZA DZIAŁANIA KORUPCYJNE NA SKUTEK
ŁAMANIA ZASAD JURYSDYKCJI**

Borovyk Andrii

Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Łesi Ukrainki, Łuck, Ukraina
aborovychok@gmail.com

**AVOIDANCE CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR CORRUPTION CRIMES OWING TO
VIOLATION OF RULES OF INVESTIGATION**

Borovyk Andrii

Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk, Ukraine

**УНИКНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ
ВНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПІДСЛІДНОСТІ**

Боровик Андрій

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна

Streszczenie. W artykule są omawiane zagadnienia dotyczące łamania zasad jurysdykcji pomiędzy organami ścigania na Ukrainie. Na podstawie uzyskanych wyników autor udowadnia, iż łamanie zasad dopuszczenia dowodów podczas ich otrzymania prowadzi do utraty przez nie mocy prawnej, niemożliwości ich wykorzystania w udowadnianiu i prowadzi do unikania odpowiedzialności karnej.

Słowa kluczowe: korupcja, przestępstwo, zwolnienie od odpowiedzialności, jurysdykcja postępowania karnego.

Abstract. In the article the questions of violation of rules investigation are illuminated between law enforcement authorities in Ukraine. On the basis of the got results an author proves that violation of rules of admission of proofs during their receipt has a consequence a loss by them legal force, impossibility of their use in finishing telling and results in avoidance of criminal responsibility.

Keywords: corruption, crime, exemption from liability, release from responsibility, investigation of criminal proceedings.

Анотація. У статті висвітлюються питання порушення правил підслідності між правоохоронними органами в Україні. На підставі отриманих результатів автор доводить, що порушення правил допустимості доказів під час їх одержання має наслідком втрату ними юридичної сили, неможливість їх використання у доказуванні і призводить до уникнення кримінальної відповідальності.

Ключові слова: корупція, злочин, звільнення від відповідальності, підслідність кримінальних проваджень.

Постановка проблеми. Пошук нових, дієвих методів і способів протидії корупції є актуальною проблемою для сучасної України. За останні декілька років кількість змін, які відбуваються у сфері боротьби з корупційною злочинністю, у рази перевищує заходи, що здійснювалися за 10 попередніх років. Втім, якісні перетворення, ще не стали помітні для кожного громадянина. Відчуті результати таких реформ стає можливим за умови докорінних нововведень у запобіганні такому суспільно-небезпечному явищу як корупція. При цьому непорушними мають залишатися принципи кримінального права, які є фундаментальними для усієї зазначеної галузі та базисними для держави взагалі. Оскільки кримінальні норми у протидії корупції, як свідчить вітчизняний досвід та міжнародна практика, є одними з найдієвіших, окремим специфічним аспектом у протидії корупції є питання можливості уникнення винною особою кримінальної відповідальності за такі суспільно-небезпечні діяння, внаслідок порушення органами прокуратури правил підслідності. У цій роботі, ми окреслимо факти коли у світлі чинного кримінального процесуального законодавства цілком обґрунтованим буде визнання судом доказів неприпустимими внаслідок порушення правил підслідності при їх отриманні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам допустимості доказів у кримінальних провадженнях про корупційні злочини, отриманих внаслідок порушення правил

про підслідність приділяли увагу такі вітчизняні науковці, як: В. Бурдін, Т. Нор, М. Погорецький, О. Кучинська, В. Гринюк, О. Капліна, О. Шило та інші. З вказаних питань Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою отримано наукові висновки провідних навчальних закладів держави [5].

Метою статті є визначення недопустимості доказів, отриманих внаслідок порушення правил про підслідність, неналежності суб'єктів збирання доказів.

Виклад основного матеріалу. Ефективність боротьби з корупцією в Україні напряму залежить від чіткого розподілення повноважень органів, що здійснюють цю боротьбу. Законодавчо ці питання урегульовані і реалізацію цього завдання в Україні покладено на новостворені антикорупційні органи – Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру.

Під час проведення досудового розслідування першочерговим завданням слідчих підрозділів правоохоронних органів є безумовне дотримання передбаченої законом процедури збирання і фіксації доказів як умови додержання принципу законності у кримінальному провадженні.

Питання допустимості доказів належить до однієї із фундаментальних категорій кримінального процесу і доказового права зокрема. Виконання завдань кримінального провадження в цілому і особливо такого з них як забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду для того, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, а кожен невинуватий не був обвинувачений або засуджений, ставить особливі вимоги до доказів на основі яких вони вирішуються.

При цьому нами не вперше звертається увага на можливість уникнення кримінальної відповідальності особи за вчинення корупційних злочинів в разі збирання доказів неуповноваженим правоохоронним органом. Указана норма звільнення не є чітко передбаченою в законодавстві України, а складає собою причинно-наслідковий зв'язок між збиранням доказів неуповноваженою особою, визнання їх неприпустимими, навіть за наявності всіх ознак складу злочину, та винесення виправдувального вироку або закриття провадження у справі, що і є фактичним уникненням особою відповідальності за вчинене діяння.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» завданням Антикорупційного бюро є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та становлять загрозу національній безпеці.

Статтею 216 КПК України визначено підслідність органів досудового розслідування. Таким чином, законодавче розмежування підслідності між існуючими органами досудового розслідування визначає розподіл наданих кримінальним процесуальним законодавством повноважень таким органам [2 с.139].

З огляду на викладене, законодавцем чітко визначено відповідний орган досудового розслідування у тих чи інших категоріях кримінальних правопорушень, який є належним суб'єктом збирання доказів.

Згідно з вимогами п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК недопустимими визнаються докази, що були отримані після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених цим кодексом, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень [2 с.58].

Положеннями чинного кримінального процесуального законодавства, а саме: ч. 5 ст. 36 КПК України Генеральному прокурору України, підпорядкованим йому прокурорам заборонено доручати проведення досудового розслідування у злочинах, підслідним детективам Національного антикорупційного бюро України, іншим правоохоронним органам [2 с.24].

Спеціалізована антикорупційна прокуратура відповідно до вимог ч. 5 ст. 8 Закону України «Про прокуратуру» є єдиним самостійним структурним підрозділом Генеральної прокуратури України, уповноваженим здійснювати нагляд за дотриманням законів Національним антикорупційним бюро України при проведенні оперативно-розшукової діяльності та досудового слідства.

Таким чином, положення КПК України, законів України «Про прокуратуру», «Про Національне антикорупційне бюро» чітко й однозначно вказують на виключну підслідність

визначених кримінальних правопорушень за детективами НАБ України та прямо забороняють, у тому числі й керівництву органів прокуратури будь-якого рівня змінювати її.

Разом з тим, на даний час набула поширення практика щодо порушення правил про підслідність у корупційних злочинах та здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, які підслідні детективам Національного антикорупційного бюро України іншими правоохоронними органами.

Прагнення окремих керівників правоохоронних органів отримати політичні чи суспільні дивіденти, підвищити власну популярність чи рейтинг, підкреслити свою вагомість та важливість шляхом оприлюднення у засобах масової інформації відомостей про затримання осіб, які підозрюються у вчиненні корупційних правопорушень, які розслідуються із порушенням вимог ст. 216 КПК України, що чітко регулює підслідність, у більшості випадків порушує принцип невідворотності відповідальності, суть якого полягає у тому, що особа, яка вчинила злочин, має бути притягнута до кримінальної або іншого виду відповідальності, яка була б пов'язана із застосуванням до такої особи заходів кримінального характеру.

Зазначені обставини підтверджуються також і судовою практикою, тобто визнання доказів неприпустимими відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК України через реалізацію органами досудового розслідування чи прокуратури після початку кримінального провадження своїх повноважень, не передбачених цим Кодексом, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Так, прокуратурою Київської області здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні від 09.04.2016 за фактом вимагання неправомірної вигоди в розмірі 300 тис. Євро службовими особами однієї з міських рад Київщини, за ознаками злочину, передбаченого ч.4 ст.368 КК України.

14.04.2016 прокуратурою області за підозрою у вчиненні цього злочину затримано міського голову, а також 2 посередників, останнім оголошено підозру та обрано запобіжний захід. При цьому щодо підозрюваних проводились негласні слідчі (розшукові) дії та достовірно було відомо про суму неправомірної вигоди, що вимагалась, – більше 500 розмірів мінімальних заробітних плат. Однак, незважаючи на вказані обставини та вимоги ст. 216 КПК України щодо віднесення підслідності у такому кримінальному провадженні до виключної підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України у кримінальному провадженні саме прокуратурою області проводились слідчі (розшукові) дії, спрямовані на фіксацію та збирання доказів.

Ухвалами апеляційного суду міста Києва від 09.06.2016 у зазначеному кримінальному провадженні скасовано обраний щодо підозрюваного міського голови запобіжний захід, а також рішення щодо відсторонення його від посади. Судом констатовано, що досудове розслідування здійснювалось неуповноваженим органом досудового розслідування. Вказані порушення були підставою для прийняття відповідного судового рішення та визнання процесуальних дій слідчих прокуратури незаконними [6].

Ще одним резонансним прикладом порушень вимог ст. 216 КПК України є кримінальне провадження від 05.04.2016, яке розслідувалось військовою прокуратурою за підозрою першого заступника голови обласної державної адміністрації та радника першого заступника голови обласної ради у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 368 КК України.

При цьому на час реєстрації кримінального провадження із заяви та матеріалів вбачалось, що вказане кримінальне правопорушення не підслідне слідчим військової прокуратури за суб'єктом злочину та сумою вчиненого кримінального правопорушення [7].

Аналогічно, з грубим порушенням вимог ст. 216 КПК України військовою прокуратурою розслідувалось кримінальне провадження від 18.04.2016 щодо заступника прокурора однієї з областей України за вчинення злочинів, передбачених ч.1 ст. 255, ч. 4 ст. 368 та інших КК України. Уже на першому підготовчому засіданні, ухвалою Дарницького районного суду міста Києва від 07.06.2017 встановлено, що вказане провадження підслідне детективам Національного антикорупційного бюро України за суб'єктом злочину та сумою вчиненого кримінального правопорушення.

Також, слідчими прокуратури міста Києва проводилось досудове розслідування у кримінальному провадженні від 08.11.2016 щодо заступника міністра охорони здоров'я України за вчинення злочину, передбаченого ч. 4 ст. 368 КК України. Ухвалою Печерського районного суду міста Києва від 19.05.2017 обвинувальний акт повернуто прокурору у зв'язку

з порушенням вимог кримінального процесуального закону, а саме: ч. 5 ст. 216 КПК України, оскільки досудове розслідування проведено з порушенням правил підслідності, не уповноваженим на те органом [5].

Крім того, з питань порушення правил підслідності у кримінальних провадженнях є також і позиція Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ, якою підтверджено необхідність додержання правил підслідності у кримінальних провадженнях [3].

Разом з тим, з незрозумілих причин окремі керівники правоохоронних органів, керуючись положеннями ст. 218 КПК України, вважають допустимим проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, які підслідні лише детективам Національного антикорупційного бюро України іншими правоохоронними органами. Посилання ж на положення вказаної статті в частині вирішення спорів про підслідність у такому випадку є помилковою та такою, що вводить в оману органи судової влади та інших суб'єктів правозастосування, так як вказана стаття регламентує лише місце проведення досудового слідства, тобто територіальну підслідність і жодного відношення до предметної підслідності, визначеною ст. 216 КПК України не має.

Висновки. Аналізуючи викладене, безумовно можна стверджувати, що у випадку одержання доказів з порушенням правил підслідності, останні безумовно повинні визнаватись недопустимими аж за двома підставами: одержання доказів неуповноваженим суб'єктом та порушення конституційних прав громадян.

Література:

1. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 черв. 2017 р.: (офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017. – 372с. – (Кодекси України).
3. Щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/uploads/tiny_mce/files/Лист_заступнику_Генерального_прокурора_України_Холодницькому_Н.І..pdf.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reyestr.court.gov.ua/ua/news.html?m=publications&c=view&t=rec&i_d=197020.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66679033>.
6. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58373348>.
7. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58400222>.

AVOIDANCE CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR CORRUPTION CRIMES OWING TO VIOLATION OF RULES OF INVESTIGATION

Borovyk Andrii

Formulation of the problem. The search for new, effective methods and ways of combating corruption is a topical issue for modern Ukraine. Over the past few years the number of changes that occur in fighting corruption crime, times the activities that were carried out in 10 previous years. However, qualitative transformations have not yet become visible to every citizen. Feel the results of such reform is possible if radical innovations in preventing this socially dangerous phenomenon of corruption. This must remain immutable principles of criminal law, which are fundamental for the whole of that industry and basic for the state in general. Since the criminal provisions in combating corruption, as the experience of domestic and international practice, are among the most effective, certain specific aspects in combating corruption is the possibility of avoiding the perpetrators of criminal liability for such socially dangerous acts due to violation of rules prosecutors jurisdiction. In this paper, we outline the facts in the light when current criminal

procedure law could reasonably be held by a court of evidence inadmissible due to violation of rules of jurisdiction in their receipt.

Analysis of recent research and publications. Problems of the admissibility of evidence in criminal proceedings about corruption crimes received as a result of violations of the rules of investigation were given by Ukrainian scholars such as V. Burdin, T. Nor, M. Pogoretsky, O. Kuchinsk, V. Grinyuk, O. Kaplina, O. Shilo and others. From these issues, the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office received scientific opinions from leading educational institutions of the state [5].

The purpose of the article is to determine the inadmissibility of evidence obtained as a result of violation of the rules of the investigation, the inability of the subjects of the collection of evidence.

Description of the main material. The effectiveness of the fight against corruption in Ukraine depends directly on the clear distribution of powers of the bodies that carry out this struggle. Legislative issues are regulated and the implementation of this task in Ukraine is entrusted to the newly created anti-corruption bodies – the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office.

During pre-trial investigation, the primary task of investigating units of law enforcement bodies is unconditional compliance with the procedure provided for by law for the collection and recording of evidence as a condition for observance of the principle of lawfulness in criminal proceedings.

The question of the admissibility of evidence belongs to one of the fundamental categories of the criminal process and evidence in particular. The fulfillment of the tasks of the criminal proceedings in general, and in particular of them, such as ensuring a prompt, complete and impartial investigation and judicial review, so that anyone who committed a criminal offense has been brought to justice with his own guilt, and not every innocent was accused or convicted, places particular demands on the evidence on the basis of which they are solved.

At the same time, we do not for the first time pay attention to the possibility of avoiding criminal liability of a person for committing corruption crimes in the case of gathering evidence by an unauthorized law enforcement agency. The stipulated norm of dismissal is not clearly stipulated in the legislation of Ukraine, but is a causal link between the gathering of evidence by an unauthorized person, their recognition as inadmissible, even if all the features of the crime are present, and an acquittal or closure of proceedings in the case. Is the actual avoidance of a person responsible for a committed act.

According to Art. 1 of the Law of Ukraine "On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine", the Anti-corruption Bureau's mission is to counteract criminal corruption offenses committed by senior officials authorized to perform state or local government functions and endangering national security.

Article 216 of the CPC of Ukraine specifies the jurisdiction of the bodies of pre-trial investigation. Thus, the legislative separation of the jurisdiction between the existing organs of pre-trial investigation determines the distribution of powers granted to such bodies by the criminal procedural law [2 p.139].

In view of the above, the relevant law enforcement authority has clearly identified the pre-trial investigation in certain categories of criminal offenses, which is the proper subject of gathering evidence.

In accordance with the requirements of paragraph 2 of Part 3 of Art. 87 CPC unacceptable evidence that was obtained after the commencement of criminal proceedings through the implementation of pre-trial investigation or prosecutor's offices of their powers not provided for by this Code for the pre-trial investigation of criminal offenses [2, p.58].

The provisions of the current criminal procedural law, namely: Part 5 of Art. 36 CPC Ukraine to the Prosecutor General of Ukraine, the prosecutors subordinate to him are prohibited from commissioning a pre-trial investigation into crimes suspected of detectives by the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and other law enforcement agencies [2, p.24].

Specialized anti-corruption prosecutor's office in accordance with the requirements of Part 5 of Art. 8 of the Law of Ukraine "On Prosecutor's Office" is the only independent structural unit of the General Prosecutor's Office of Ukraine, authorized to supervise the observance of laws by the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine in carrying out operational-search activities and pre-trial investigation.

Thus, the provisions of the CPC of Ukraine, the Laws of Ukraine "On the Prosecutor's Office", "On the National Anti-Corruption Bureau" clearly and unambiguously point to the exclusive

jurisdiction of certain criminal offenses detected by the NAB of Ukraine and directly prohibit, including the management of the prosecutor's office of any level, to change her.

At the same time, the practice of violating the rules on the prosecution of corruption crimes and the pre-trial investigation in criminal proceedings that are being investigated by detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine by other law enforcement agencies has become widespread.

The desire of certain leaders of law-enforcement bodies to get political or social dowries, to increase their own popularity or rating, to emphasize their importance and importance by publishing in the mass media information about the detention of persons suspected of committing corruption offenses, which are being investigated in violation of the requirements of Art. 216 of the CPC of Ukraine, which clearly regulates the investigation, in most cases violates the principle of inevitability of liability, the essence of which is that the person who committed the crime should be brought to a criminal or other kind of liability that would be associated with the application to such persons of criminal nature.

These circumstances are also confirmed by the judicial practice, that is, the recognition of evidence is inadmissible in accordance with paragraph 2 of Part 3 of Art. 87 CPC of Ukraine through the realization of pre-trial investigation bodies or the prosecutor's office after commencement of criminal proceedings of their powers not provided for in this Code for the provision of pre-trial investigation of criminal offenses.

Thus, the Prosecutor's Office of the Kyiv region carries out a pre-trial investigation in a criminal proceeding from 04.09.2016 on the fact of extortion of illegal advantage in the amount of 300 thousand Euro by officials of one of the city councils of Kyiv region, on the grounds of a crime envisaged in Part 4 of Article 368 of the Criminal Code of Ukraine.

04/14/2016 Prosecutor's Office of the region on suspicion of committing this crime detained the mayor, as well as 2 intermediaries, the latter was suspected and preventive measure was chosen. At the same time, the suspects conducted secret investigative (search) actions and were reliably aware of the amount of illegal profit required – more than 500 times the minimum wage. However, despite the circumstances and requirements of Art. 216 of the Criminal Procedure Code of Ukraine concerning the prosecution of such a criminal investigation into the exclusive investigation of detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine in criminal proceedings by the prosecutor's office of the oblast. Investigative (wanted) actions aimed at fixing and collecting evidence were conducted.

By decisions of the Kyiv Appeal Court dated June 9, 2016, in the said criminal proceedings, the elected preventive measure against the suspected mayor was canceled as well as the decision to remove him from office. The court stated that the pre-trial investigation was carried out by an unauthorized body of pre-trial investigation. The indicated violations were the basis for the adoption of the relevant court decision and the recognition of procedural actions of the investigating prosecutor's offices illegally [6].

Another resonant example of violation of the requirements of Art. 216 of the Criminal Procedure Code of Ukraine is a criminal proceeding from 05.04.2016, which was investigated by the military prosecutor's office on suspicion of the first deputy chairman of the regional state administration and counselor of the first deputy chairman of the regional council in the commission of a criminal offense, stipulated by Part 4 of Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine.

At the same time, at the time of registration of the criminal proceedings from the application and materials, it was seen that the said criminal offense would not be tested by the investigator of the military prosecutor's office for the subject of the crime and the amount of the criminal offense [7].

Similarly, with a gross violation of the requirements of Art. 216 of the CPC of Ukraine by the military prosecutor's office prosecuted from April 18, 2016 for the Deputy Prosecutor of one of the regions of Ukraine for the commission of crimes provided for in Part 1 of Art. 255, part 4 of Art. 368 and other Criminal Code of Ukraine. Already at the first preparatory meeting, by the decision of the Darnytsky District Court of Kyiv from 07.06.2017, it was established that the said proceeding was subjected to investigations by the detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine on the subject of the crime and the amount of the criminal offense committed.

Also, investigators of the Kyiv City Prosecutor's Office conducted a pre-trial investigation in a criminal case dated November 8, 2016 concerning the Deputy Minister of Health of Ukraine for the commission of an offense under Part 4 of Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine. By a decision

of the Pechersk District Court of Kyiv dated May 19, 2017, the indictment was returned to the prosecutor in connection with violation of the requirements of the criminal procedural law, namely: Part 5 of Art. 216 of the CPC of Ukraine, since the pre-trial investigation was conducted in violation of the rules of jurisdiction, not authorized by that body [5].

In addition, there is also the position of the High Specialized Court of Ukraine for reviewing civil and criminal cases concerning violations of the rules of jurisdiction in criminal proceedings, which confirms the necessity of observing the rules of jurisdiction in criminal proceedings [3].

At the same time, for some unknown reasons, separate heads of law-enforcement bodies, guided by the provisions of Art. 218 of the CPC of Ukraine, consider it permissible to conduct pre-trial investigation in criminal proceedings, which are only investigating other detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine by other law enforcement agencies. The reference to the provisions of the aforementioned article concerning the resolution of disputes in the case in this case is erroneous and misleading by the judicial authorities and other actors of law enforcement, since this article regulates only the place of pre-trial investigation, that is, the territorial jurisdiction and none The relation to the subject matter, defined in Art. 216 CPC Ukraine does not have.

Conclusions. Analyzing the above, one can certainly assert that in the case of obtaining evidence in violation of the rules of jurisdiction, the latter must definitely be declared inadmissible for two reasons: obtaining evidence by an unauthorized subject and violating the constitutional rights of citizens.

References:

1. Kryminalnyy kodeks Ukrayiny vid 05 kvitnya 2001 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Kryminalnyy protsesualnyy kodeks Ukrayiny: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopov. stanom na 1 cherv. 2017 r.: (ofits. tekst). – K.: PALYVODA A.V., 2017. – 372s. – (Kodeksy Ukrayiny).
3. Shchodo prytyahnennya do administratyvnoyi vidpovidalnosti za okremi pravoporushennya, pov'yazani z koruptsiyeyu [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://sc.gov.ua/uploads/tinymce/files/Lyst_zastupnyku_Heneralnoho_prokurora_Ukrayiny_Kholodnytskomu_N.I..pdf .
4. Yedynyy derzhavnyy reyestr sudovykh rishen [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reyestr.court.gov.ua/ua/news.html?m=publications&c=view&t=rec&i d=197020> .
5. Yedynyy derzhavnyy reyestr sudovykh rishen [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66679033> .
6. Yedynyy derzhavnyy reyestr sudovykh rishen [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58373348> .
7. Yedynyy derzhavnyy reyestr sudovykh rishen [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58400222> .